Ρωγμές στον Χρόνο

Μάκης Γεωργιάδης

Μες στο πηχτό σκοτάδι του απαρτχάιντ, εκείνο το χειμωνιάτικο πρωί της 16ης Ιουνίου 1976, η νεολαία του Σοβέτο έβαλε με το αίμα της την υπογραφή της στη σελίδα της Ιστορίας των λαών της Νότιας Αφρικής.

Κοντεύει να ξημερώσει στο Σοβέτο. Μια ομάδα πιτσιρικάδες, σαν κοπάδι από αλαφιασμένα αγρίμια, τρέχουν και λαχανιασμένοι βρίσκουν καταφύγιο στα χαμόσπιτα και στις παράγκες. Σε ένα εξαθλιωμένο γκέτο όπου στοιβάζονται πάνω από ένα εκατομμύριο ψυχές σε απόσταση αναπνοής από τον προκλητικό πλούτο των λευκών.

Αυτό το χειμωνιάτικο πρωί, ωστόσο, είναι διαφορετικό. Έστω κι αν όλες οι είσοδοι της πόλης φυλάσσονται από το στρατό και την αστυνομία των Αφρικάνερ, έστω κι αν τα ελικόπτερα πετούν στον ουρανό βομβαρδίζοντας με δακρυγόνα και χημικά τις γειτονιές της παραγκούπολης. Ήδη έχει φτάσει εδώ η είδηση πως ο **13χρονος Έκτορ Πίτερσον** σκοτώθηκε από πυρά αστυνομικών.

Ο αναβρασμός είναι μεγάλος. Τα νέα έχουν φτάσει και στις άλλες πόλεις. Στα μπαντού, τα μικρά εθνικά κρατίδια όπου η λευκή μειοψηφία έχει περιχαρακώσει το μαύρο πληθυσμό με βάση τα φυλετικά χαρακτηριστικά, με νόμους ήδη από το 1948. Ασχέτως αν το ρατσιστικό καθεστώς και η φρικτή καταπίεση αποτελούσε ίδιον του μεικτού αποικιοκρατικού συρφετού από τα μέσα του 17ου αιώνα. Τρεις αιώνες ρατσιστικής βίας και καταπίεσης και ακόμη το αδηφάγο τέρας της ματαιοδοξίας και της λαιμαργίας των **Αφρικάνερ** δεν έχει χορτάσει. Όπως λέει ένας νέος μαθητής στο βιοπαλαιστή πατέρα του με αφορμή τις μαθητικές διαδηλώσεις:

> «Το τέρας αυτό όχι απλώς λεηλατεί και καταστρέφει τη γη μας, αλλά έχει καταφέρει να σας υποτάξει. Συνηθίσατε ολάκερες γενιές στους νόμους των λευκών σαν τα υποζύγια που δε διαμαρτύρονται. Συνηθίσατε και έχετε σκύψει το κεφάλι. Εμείς όμως δεν αντέχουμε άλλο. Δεν γίνεται να ζούμε με τους νόμους των λευκών. Δεν θα γίνουμε σκλάβοι μέσα στην ίδια μας τη χώρα».

Οι διαδηλώσεις της μαθητικής νεολαίας του Σοβέτο γίνονταν ενάντια στο νόμο της κυβέρνησης του απαρτχάιντ για την **υποχρεωτική διδασκαλία όλων των μαθημάτων στα σχολεία της μαύρης πλειοψηφίας στη γλώσσα των Αφρικάνερ.** Ένα θέμα ήσσονος σημασίας, όπως θα μπορούσε να το θεωρήσει κάποιος, γίνεται όπλο εναντίον του καθεστώτος, έστω και αν αρχικά μοιάζει με τη σφεντόνα ενός Δαβίδ που πολεμάει εναντίον του Γολιάθ. Έτσι κυκλώθηκαν όλες οι πόλεις, οι συνοικίες και τα μπαντού των μαύρων εκείνες τις ημέρες από τους λευκούς πραιτωριανούς που εξαπέλυαν σκυλιά εναντίον άοπλων εφήβων. Κι όταν το πλήθος δεν τιθασευόταν, τότε έπεφταν οι σφαίρες. Εναντίον παιδιών που αναγκάστηκαν να υπερασπιστούν τη ζωή τους με πέτρες, ξύλα, κλαδιά δέντρων κι έστησαν πραγματικά και συμβολικά οδοφράγματα με τα θρανία της οργής.

Η νεολαία της Νότιας Αφρικής έδωσε τουλάχιστον **176** βλαστάρια της στον αγώνα για αξιοπρέπεια και ελευθερία. Οι κραυγές **1.300** τραυματιών ήταν κραυγές ελευθερίας και ο αδιευκρίνιστος αριθμός απαχθέντων και φυλακισθέντων ήταν το λίπασμα για να ριζώσει και να καρπίσει το δέντρο του κοινωνικού και πολιτικού ριζοσπαστισμού. Η εξέγερση αυτή έγινε η θρυαλλίδα για το γιγάντωμα εντός της χώρας του Αφρικανικού Εθνικού Κογκρέσου που ήταν στην παρανομία.

> **Η μεγαλειώδης εξέγερση των μαύρων μαθητών ενάντια στο απαρτχάιντ της Νότιας Αφρικής**

Αυτή τη φορά το ποτήρι είχε ξεχειλίσει. Το επόμενο βράδυ στα οδοφράγματα οι πατεράδες πετούσαν κι αυτοί πέτρες στους πάνοπλους λευκούς μπάτσους. Κι έμειναν εκεί μέχρι τις 20 Ιουνίου.

Η εξέγερση της νεολαίας του Σοβέτο, ενός πυκνοκατοικημένου και πάμπτωχου γκέτο στα όρια του μητροπολιτικού Γιοχάνεσμπουργκ, εξαπλώθηκε σαν πυρκαγιά κι επεκτάθηκε σε τουλάχιστον 70 ακόμη πόλεις στη Νότια Αφρική. Η άγρια καταστολή και το αιματοκύλισμα ειρηνικών διαδηλώσεων, στις οποίες συμμετείχαν κυρίως μικροί μαθητές, προκάλεσε διεθνή

κατακραυγή.

Ήταν ασφαλώς μια άλλη εποχή, διαφορετικών ισορροπιών και συσχετισμών όπου ακόμη και η σκληροπυρηνική κυβέρνηση των λευκών υπό τον πρωθυπουργό **Μπαλτάσαρ Φόρστερ** και ο υπουργός Παιδείας και κατοπινός πρωταγωνιστής από υψηλότερα πόστα, **Πίτερ Μπότα,** αναγκάστηκαν να ανακρούσουν πρύμνα και να υποχωρήσουν από τις αρχικές τους θέσεις. Κυρίως όμως βγήκε στο προσκήνιο μια νέα, μαχητική και αποφασισμένη γενιά που ήταν σε θέση να διεκδικήσει τα δικαιώματά της όχι απλώς με λόγια αλλά με έργα και πράξεις οι οποίες σήμερα ίσως να χαρακτηρίζονταν «τρομοκρατικές» σε έναν κόσμο που έχει αλλάξει δραματικά. Η νεολαία ασφυκτιούσε μπροστά στη μετριοπάθεια του **Κινήματος της Μαύρης Συνείδησης,** μιας οργάνωσης που δρούσε με βάση τους νόμους και τη νομιμότητα των λευκών ρατσιστών.

Οι κατακτήσεις ξεπηδούν μαζί με τις φωτιές στους δρόμους

Ποιοτική τομή η εξέγερση της νεολαίας την Ν. Αφρικής

Η βίαιη καταστολή επέφερε τη βίαια και ραγδαία ριζοσπαστικοποίηση των νέων αλλά και άλλων τμημάτων του λαού της Νότιας Αφρικής που ασφυκτιούσαν στη μέγγενη του απαρτχάιντ.

Ο νεκρός Έκτορ Πίτερσον μεταφέρεται ενώ η αδελφή του θρηνεί

Βεβαίως το μαθητικό και νεολαιίστικο κίνημα είχε δώσει στη δεκαετία του 1960 μεγάλες μάχες που κατά κάποιο τρόπο συμβάδιζαν με το παγκόσμιο ξέσπασμα της νεολαίας εκείνης της δεκαετίας, με κορύφωμα το γαλλικό Μάη αλλά και τα σοβαρά νεολαιίστικα κινήματα σε Ιταλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Τσεχία και αλλού. Ωστόσο η εξέγερση του 1976 ήταν εκείνη η ποιοτική τομή η οποία έφερε στο προσκήνιο εντός της Νότιας Αφρικής πρωτίστως το **Αφρικανικό Εθνικό Κογκρέσο** και τον **Νέλσον Μαντέλα** και, δευτερευόντως, άλλες μικρότερες οργανώσεις που επίσης τελούσαν υπό απαγόρευση.

Το κίνημα αυτό δεν κατάφερε να εξαλείψει τις ταξικές ανισότητες. Ίσως να μην ήταν αυτός ο απώτερος στόχος του όπως και του Μαντέλα ή του Κογκρέσου καθώς έπειτα και από

περίπου 25 χρόνια αποκατάστασης ενός στοιχειώδους κράτους δικαίου όπου θεωρητικά πλέον δεν υπάρχουν φυλετικές διακρίσεις και ανισότητες, η χώρα παραμένει βαθιά διχασμένη, διαιρεμένη και φυσικά ζει και αναπνέει υπό το ίδιο καθεστώς της ελεύθερης αγοράς, όπως ο υπόλοιπος *«πολιτισμένος κόσμος».*

Μετά την κατάργηση του απαρτχάιντ το 1993 και στην πρώτη προεδρική θητεία του Μαντέλα, η 16η Ιουνίου ανακηρύχθηκε εθνική γιορτή και ημέρα της νεολαίας. Συνήθως οι εξεγέρσεις γίνονται επέτειοι και εθνικές γιορτές με στόχο να απονευρωθούν. Ωστόσο η εξέγερση του Σοβέτο έδειξε πως τα δικαιώματα και οι ελευθερίες κατακτώνται μόνο με πράξεις και ενίοτε αιματηρές θυσίες. Τίποτε δεν χαρίζεται μόνο μετά από λόγια ή μετά από μια ψηφοφορία... Οι κατακτήσεις ξεπηδούν μαζί με τις φωτιές στα οδοφράγματα.

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 24.9.2017